

Archeologische begeleiding protocol opgraven

**Koestraat 14-18, Rijsburg
Gemeente Katwijk**

IDDS Archeologie rapport 1465

Colofon

Projectnummer	34360612/53286
In opdracht van	Gemeente Katwijk
Auteur	drs. B.A. Corver
Redactie	drs. P.A. van den Bos
Versie	1.0
Status	definitief

Autorisatie

P.A. van den Bos	Senior Archeoloog	8-11-2012	
------------------	-------------------	-----------	--

Goedkeuring

B. Voormolen	Gemeente Katwijk	01-02-2013	
--------------	------------------	------------	--

© IDDS Archeologie
Noordwijk, november 2012
ISSN 2212-9650

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

SAMENVATTING:

In opdracht van de gemeente Katwijk heeft archeologisch onderzoeksbureau IDDS Archeologie op 22 en 23 augustus 2012 een archeologische begeleiding protocol opgraven uitgevoerd in verband met de sanering van het plangebied aan Koestraat 14-18 in Rijnsburg, gemeente Katwijk.

Op de locatie is de grond ontgraven tot 1,20 m –mv in verband met bodemverontreiniging. De grond is afgevoerd en vervolgens aangevuld met 'schone' grond

Bij het onderzoek zijn bewonings- en activiteitsresten aangetroffen daterend vanaf de 17e eeuw. Het gaat om funderingen van een schuur, bakstenen goten, restanten van twee kelders en een fundering van onbekende aard. Eén goot is afgedekt met kloostermoppen, daterend uit de 15e of 16e eeuw. Deze grote bakstenen zijn echter hergebruikt en de goot dateert dus van later, hoogstwaarschijnlijk 20e eeuw. De meeste van deze sporen zijn aangetroffen in een 70 cm dikke cultuurlaag en komen van een diepte van circa 60 cm –mv.

Onder deze cultuurlaag, in oever- of crevasseafzettingen op circa 1,20 m –mv, is een aantal kuilen aangetroffen. Het gaat om afvalkuilen en mogelijk waterkuilen. Eén kuil betreft een kadaverkuil met botten van een paard. De sporen dateren uit de 17e en 18e eeuw. In het vlak zijn enkele middeleeuwse scherven aangetroffen van kogelpot, Paffrath aardewerk en Pingsdorf aardewerk. Dit duidt in ieder geval op activiteiten uit deze vroege periode. Sporen uit de Middeleeuwen zijn echter niet aangetroffen.

In totaal zijn 99 vondsten geborgen. Het gaat hierbij voornamelijk om keramiek en dierlijk botmateriaal.

Indien in de toekomst dieper gegraven wordt dan 1,20 m –mv wordt geadviseerd archeologisch onderzoek uit te laten voeren in verband met mogelijk aanwezige resten uit de Vroege- en Late-Middeleeuwen.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Onderzoekskader.....	5
1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek	5
1.3. Ligging van het plangebied	5
1.4. Werkwijze.....	6
2. VOORONDERZOEK.....	7
3. RESULTATEN VAN HET VELDWERK.....	8
3.1. Fysische geografie	8
3.1.1. Beschrijving van de bodemopbouw.....	8
3.2. Sporen.....	8
3.2.1. Vlak 1.....	8
3.2.2. Vlak 2.....	12
3.3. Vondsten	15
4. CONCLUSIE	17
4.1. Beantwoording van de onderzoeksvragen	17
5. AANBEVELINGEN	19
LITERATUUR EN KAARTEN.....	20
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	21
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Allesporenkaart vlak 1 en vlak 2	
3. Periodentabel	
4. Plangebied op een historische kaart uit de 17 ^e eeuw	
5. Plangebied op de kadastrale kaart van 1811-1821	
6. Plangebied op een historische kaart uit 1903	
7. Determinatielijsten vondsten	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Onderzoeksmeldingsnummer</i>	53286
<i>Toponiem</i>	Koestraat 14-18
<i>Plaats</i>	Rijnsburg
<i>Gemeente</i>	Katwijk
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Rijnsburg sectie B, nummers 6745, 6746, 6416, 1605 en 6417 (gedeeltelijk)
<i>Provincie</i>	Zuid-Holland
<i>Kaartblad</i>	30F
<i>Coördinaten</i> <i>Centrum</i> <i>Hoekpunten</i>	90504/467513 90500/467534 (noordwest) 90498/467516 (zuidwest) 90511/467532 (noordoost) 90504/467513 (zuidwest)
<i>Oppervlakte</i>	210 m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Bodemsanering
<i>Uitvoerder</i>	IDDS Archeologie Contactpersoon: Dhr. B.A. Corver Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-4028586 E-mail: bcorver@idds.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Katwijk Contactpersoon: Dhr. B. Voormolen Postbus 589 2220 AN Katwijk ZH Tel: 071-4065170 E-mail: b.voormolen@katwijk.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie en vondsten</i>	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van de provincie Zuid-Holland
<i>Uitvoeringsdata veldwerk</i>	22 en 23 augustus 2012

1. Inleiding

1.1. Onderzoekskader

In opdracht van de gemeente Katwijk heeft archeologisch onderzoeksbureau IDDS Archeologie op 22 en 23 augustus 2012 een archeologische begeleiding uitgevoerd aan Koestraat 14-18 in Rijnsburg, gemeente Katwijk. De aanleiding voor het onderzoek is de bodemsanering aan de achterzijde van de huizen en de verwachting van archeologische resten en sporen alhier.

Voor het plangebied geldt een verhoogde kans op archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd, bestaande uit oude funderingen en indicatoren zoals aardewerk, bot en glas. Tijdens een vooronderzoek¹ uit 2010 zijn archeologische indicatoren vanaf de 9^e of 10^e eeuw aangetroffen (Vroege Middeleeuwen C), waaronder roodbakkend en grijsbakkend aardewerk (Berkhout & Van der Feest 2010).

De ontgraving ten behoeve van de bodemsanering reikt tot circa 1 m beneden maaiveld, waardoor er een kans aanwezig is dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord dan wel vernietigd zullen worden.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.2 (KNA; Centraal College van Deskundigen 2010) en conform het Programma van Eisen (PvE) dat voor dit onderzoek is opgesteld door IDDS (Moerman en Corver 2012). Het veldwerk is uitgevoerd door Y. Meijer (KNA-archeoloog) en B.A. Corver (sr. KNA-archeoloog).

Deze rapportage bevat de resultaten van het onderzoek.

1.2. Doel- en vraagstellingen van het onderzoek

De doelstelling van de archeologische begeleiding is het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden die van belang is voor kennisvorming over het verleden.

Om de doelstelling te realiseren dient op de volgende onderzoeksvragen een antwoord te worden gegeven:

- Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?
- Wat is de conservering en gaafheid van de vindplaats(-en)?
- Wat is de fasering van de vindplaats(-en)?
- Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?
- Uit welke periode dateren de eventuele sporen?
- Wat is de geologische context van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe verhouden de aangetroffen resten zich tot de bekende vindplaatsen in de omgeving?
- Hoe verhouden de aangetroffen resten zich tot de historische situatie zoals deze is afgebeeld op de diverse historische kaarten?
- Wat voor afleidingen zijn op basis van het vondstmateriaal te maken over de leefwijze van de voormalige bewoners van het plangebied?

1.3. Ligging van het plangebied

De ligging van het onderzochte gebied, oftewel het plangebied, is weergegeven in bijlage 1. Het plangebied ligt achter de huizen van de Koestraat (achtertuinten), grenzend aan de parkeerplaats aan de Tulpenstraat in de dorpskern van Rijnsburg. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn nader weergegeven in bijlage 3. Ten tijde van het veldonderzoek was het plangebied braakliggend. Kort daarvóór stond er onder andere een schuur (Figuur 1).

---

¹ Archeologisch bureauonderzoek & inventariserend veldonderzoek, karterende fase door middel van testputten en boringen.

Figuur 1: Het plangebied op een oude luchtfoto.

1.4. Werkwijze

In verband met verontreiniging met zware metalen is er onder saneringscondities en bijbehorende veiligheidsmaatregelen begeleid.

De ontgraving is begonnen in het noordoosten van het plangebied. Er is één werkput aangelegd met twee vlakken. Het eerste vlak is aangelegd op het niveau waar de eerste sporen zichtbaar werden. Dit is circa 60 cm –mv. Het tweede niveau is aangelegd op 1,20 m –mv. De niveaus zijn aangelegd met een rupsgraafmachine met dichte bak en gladde rand. De hoogte van het maaiveld varieert tussen 1,15 m +NAP en 1,45 m +NAP. De grond is direct afgevoerd of anders kortstondig in depot gezet, voordat het afgevoerd werd.

Het vlak is geschaafd om sporen goed zichtbaar te maken. Vervolgens is het vlak gefotografeerd, getekend (schaal 1:50) en zijn hoogtes gemeten. Van relevante sporen zijn detailfoto's gemaakt. Daarnaast zijn ook foto's van de algemene werkzaamheden gemaakt. Vondsten zijn zoveel mogelijk per spoor, per laag en per vak geregistreerd. Door de geringe ontgraving was het niet zinvol of zelfs mogelijk om meerdere, duidelijke profielen aan te leggen. Dit was alleen mogelijk in het noordoosten van de werkput.

Na de documentatie is het terrein weer aangevuld met schoon ophoogzand. De meeste archeologische sporen van vlak 2 zijn dus nog in situ aanwezig. Twee sporen van vlak 2 zijn gecoupeerd, omdat deze verstoord dreigde te raken. Na het veldwerk zijn de tekeningen direct digitaal verwerkt.

2. Vooronderzoek

Het plangebied is gelegen in het Hollandse duingebied. Zowel op de bodemkaart als op de geomorfologische kaart staat het plangebied niet aangeduid, omdat het binnen de bebouwde kom ligt. Op basis van de directe omgeving wordt verwacht dat het plangebied op een getij-riviermondrug ligt (kaartcode 3K27). Het plangebied ligt op de oeverwal of crevasses van de noordelijke Rijnsoever. Mogelijk bevindt zich in de ondergrond nog een strandwal of strandvlakte. Vermoedelijk is er sprake van een tuineerdgrond van lichte zavel (kaartcode EK19) met grondwatertrap IV. Een tuineerdgrond heeft een humushoudende bovengrond die dikker is dan 50 cm (Berkhout & Van der Feest 2010).

Het boor- en proefputtenonderzoek heeft aangetoond dat aan de Koestraat 16 en 18 een cultuurlaag van meer dan 1 m dik aanwezig is. Daaronder bevindt zich zwak zandige en zwak siltige klei. In de ondergrond, op een diepte van 350 cm beneden maaiveld, is matig fijn, uiterst siltig strandzand aanwezig. Het milieukundig onderzoek dat aanvullend is uitgevoerd in de achtertuinen van Koestraat 14-18 toont een soortgelijke opbouw aan, hoewel het bewoningsdek vaak iets minder dan 1 m dik is.

De verschillende archeologische verwachtingskaarten (gemeentelijke verwachtingskaart en IKAW) geven voor het gebied gemiddeld een hoge verwachting. Deze verwachting is met name gebaseerd op de ligging van het plangebied in de historische kern van Rijnsburg welke teruggaat tot de Vroege Middeleeuwen. Op basis van de resultaten van het vooronderzoek aan de Koestraat 16-18 kan deze hoge verwachting gehandhaafd blijven. Tijdens dit onderzoek zijn archeologische indicatoren aangetroffen die een continue bewoning van het plangebied vanaf de Vroege-Middeleeuwen C aannemelijk maken. In de top van het strandzand zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van resten uit het Neolithicum aangetroffen.

Het plangebied maakt deel uit van het vroegmiddeleeuwse dorp Rijnsburg. Oudere vindplaatsen zijn niet aangetoond binnen het plangebied.

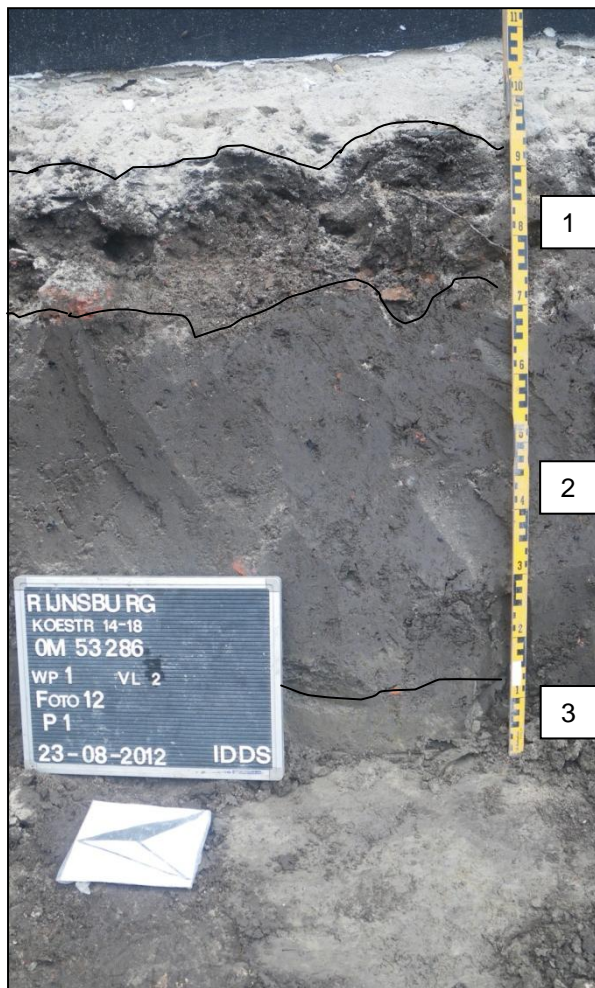
In het plangebied is sprake van een cultuurlaag dat gerelateerd kan worden aan de ligging van het plangebied in de historische kern van Rijnsburg. Het cultuurdek lijkt door het hele gebied heen niet dieper te reiken dan 120 cm beneden maaiveld. Afgaand op de losheid van de structuur van de bodemmatrix en de gehalten aan humus en zand als bijmenging kan worden gesteld dat er sprake is van een verstoring in de bovenste 50 cm van het aangetroffen cultuurdek. Op een dieper niveau kunnen echter resten van funderingen, muren en vloeren van bebouwing vanaf de Vroege-Middeleeuwen worden aangetroffen. Tevens kunnen waterputten, beerputten en (afval)kuilen worden aangetroffen.

3. Resultaten van het veldwerk

3.1. Fysische geografie

3.1.1. Beschrijving van de bodemopbouw

Er zijn twee profielen gedocumenteerd. De profielen laten hetzelfde beeld van drie lagen zien (Figuur 2). Een recent verstoorde bouwvoor van 20 cm (laag 1) met daaronder een relatief dik pakket, circa 70 centimeter, grijze, humeuze kleigrond met baksteenpuin (laag 2). Hieronder bevindt zich een laag lichtgrijs siltig zand met fosfaten (laag 3).

Laag 2 betreft een bewoningsdek of cultuurlaag. Halverwege deze laag is het eerste vlak aangelegd. Het vlak bevat met name bakstenen structuren en vondsten uit de Nieuwe tijd (zie Hfst. 4.2. en 4.3.). Laag 3 is van origine een oeverwal- of crevasseafzetting van de noordelijke Rijnsoever. Deze laag bevat nauwelijks bakstenen sporen, maar voornamelijk kuilen. Het vondstmateriaal dateert uit de Late-Middeleeuwen en is geringer in aantal.

Figuur 2: Profiel 1 met drie bodemlagen.

3.2. Sporen

De aangetroffen sporen zijn teruggevonden op twee vlakniveaus. Deze sporen worden in onderstaande tekst per vlak behandeld. Het woord 'spoor(nummer)' is hierbij afgekort tot 'S'.

3.2.1. Vlak 1

Op het eerste niveau, vlak 1, zijn negen sporen aangetroffen (bijlage 2, Figuur 3). Het gaat om drie bakstenen goten (S2, S6 en S8), drie muurfunderingen (spoor S3, S5 en S7), twee kuilen (S4 en S17) en een deel van een vloer (S8) en een betonnen put (S1).

Figuur 3: Deel van het eerste vlak, gezien in westelijke richting

Bakstenen goten

De bakstenen goot met spoornummer 2 komt uit op de betonnen put (S1). Hierdoor kan in ieder geval een datering in de 20^e eeuw worden vastgesteld. De goot is ruim 1 m lang en circa 40 cm breed. De bakstenen van de goot zijn oranje van kleur en meten 16x7x3,5 cm. Wat nog resteert is een halfsteens opstaande rand. Op de bodem van de goot bevindt zich een dun laagje kalkmortel. Het is onbekend wat er door de goot werd afgevoerd. Mogelijk ging het om visafval, aangezien er volgens buurtbewoners op deze locatie voorheen een visboer gezeten heeft.

De andere goot, S6, is minimaal 5 m lang en eveneens 40 cm breed. De goot heeft een rommelig karakter. Zonder duidelijke reden is de ligging niet geheel rechtlijnig en de afdekking van de goot is vervaardigd van ongelijke bakstenen, die koud gezet zijn (Figuur 4). Deze bakstenen hebben voornamelijk een zeer groot formaat, zogenaamde kloostermoppen (25x15x7 cm). De zijanten van de goot is opgebouwd uit zogenaamde geeltjes. De bodem van de goot bestaat uit een houten plank. De goot is 18 cm diep en opgevuld met een humeuze vulling. De kloostermoppen dateren mogelijk uit de 15^e of 16^e eeuw. Deze zijn secundair gebruikt voor de goot. De goot heeft een gelijke hoogte als goot S2 en heeft vermoedelijk dezelfde jonge datering. De exacte functie van de goot is onbekend.

Figuur 4: De goot S2 links en S6 rechts met houten bodem en kloostermoppen als afdekking.

S8 is vermoedelijk ook een goot. Een bodem is niet aangetroffen. Het spoor bevindt zich in de putwand nabij de gevellijn. Hierdoor kon het spoor niet nauwkeurig onderzocht worden. Het gaat om een rij roodbakke oranje gekleurde plavuizen, die liggen op een bakstenen fundering met een lengte van 44 cm en een breedte van 22 cm. De plavuizen hebben een afmeting van 22x22x3 cm. De bakstenen zijn oranje-roze en hebben een afmeting van ?x12x7 cm en zijn met cement gevoegd. Waar de goot naartoe leidt is onduidelijk. Slechts een deel is bewaard gebleven. De goot dateert mogelijk in de 18^e of 19^e eeuw.

Muurfunderingen

Op de locatie van een recent gesloopte schuur zijn twee muurfunderingen aangetroffen, S3 en S5. De locatie komt exact overeen met de voormalige zijgevels van de schuur. S3 is de zuidelijke fundering en S5 is de noordelijke fundering. Beide funderingen zijn tamelijk breed (2,5 steens), maar wel ondiep gefundeerd, te weten drie baksteenlagen. S3 bestaat uit oranje bakstenen van 20x10x4,5 cm, gevoegd met zandmortel. Aan de noordzijde, oftewel binnenzijde van de schuur, zijn grenzend aan de fundering bakstenen op hun kant aangetroffen. Dit betreft een oude (werk)vloer van de schuur. S5 bestaat uit oranje-roze bakstenen van 19x10x4 cm, eveneens gevoegd met zandmortel.

De datering van de schuur is onbekend. Op Figuur 1 is te zien dat de schuur een zadeldak heeft, een schoorsteen en twee openslaande deuren.

Na georectificatie van de minuutplan van 1811-1832 blijkt dat de locatie van het plangebied overeenkomt met perceel 88 (Figuur 5, bijlage 5). De bijbehorende perceelsbeschrijving geeft aan dat dit perceel in handen was van Willem van Beveren, die als beroep 'bouwman' was. De beschrijving

omvat een huis, schuurtje en erf (Figuur 5). Vermoedelijk betreft het schuurtje het object, waarvan de muurfunderingen aangetroffen zijn. Het schuurtje dateert dan in ieder geval van vóór 1832.

83	Landbergen	Adrianus	bruwman	Rhynsburg	186	erf
84	"	"	"	"	"	huise, schuur en erf
85	"	"	"	"	"	huise
86	"	"	"	"	"	huise
87	Beveren	Willem van	bruwman	Rhynsburg	9	huise
88	"	"	"	"	"	huise, schuur en erf
89	Mey	Jan Pieterse	bruwman	Rhynsburg	114	huise, schuur en erf
90	"	"	"	"	"	erf

Figuur 5 en figuur 6: Uitsnede van de kadastrale kaart 1811-1832 (boven) en de perceelsbeschrijvingen (onder).

Twee kuilen

S4 is een vierkante kuil in het noorden van het plangebied. De kuil meet circa 1,30 x 1,10 m en heeft een grofzandige kleiige inhoud met keramisch bouwmetaal, houtskool, asresten en keramiek (porselein en industrieel witgoed). De aard van de kuil is onduidelijk maar moet gezien de vulling van recente ouderdom zijn (20e eeuw).

S17 is onregelmatig tot rond van vorm met een diameter van circa 70 cm. De vulling bestaat uit grijs siltig zand met puinrestjes (van baksteen) en aardewerk (vondstnummer 3).

Betonnen put

De betonnen put (S1) is 20e eeuws. Er zijn geen vondsten uit afkomstig. In ieder geval één goot komt op de put uit. Waarvoor de betonnen put exact gediend heeft is onduidelijk. Mogelijk diende het voor de afvoer van visafval, maar daar is geen bewijs voor gevonden.

3.2.2. Vlak 2

Op het tweede vlak zijn dertien sporen aangetroffen (S9-S16, S18-S22). Het gaat om acht kuilen (S9-S13, S18, S21 en S22), waarvan drie mogelijk waterkuilen (S9, S10 en S13) en drie funderingen (S14, S19 en S20).

S15 is een natuurlijke spoor (boomwortel) en S16 betreft een recente verstoring.

Kuilen

De kuilen komen met name in het noordelijke deel van het plangebied voor (Figuur 7). De kuilen zijn groter dan 1 m in diameter en hebben doorgaans een ovale vorm. S9, S10 en S13 zijn mogelijk waterkuilen. Deze kuilen zijn wat ronder van vorm en hebben een lichthumeuze vulling. Twee kuilen zijn duidelijk anders. Het gaat om een kadaverkuil (S18) en een insteek (S21) van de waterkelder S20.

De kadaverkuil is dat van een paard dat deels (met name de rugwervels) in anatomisch verband ligt. Snij- of slachtsoren zijn niet aangetroffen. Het lijkt dus om een begraving te gaan. Een aangetroffen deel van een vertvanger uit de 18^e eeuw, kan een aanwijzing zijn voor de ouderdom van de kuil.

Uit de insteek van de waterkelder is een botfragment afkomstig en een 18^e eeuws steengoedfragment. Mogelijk is dat de datering van de waterkelder. De overige kuilen hebben doorgaans grijze, zandige kleivullingen met fragmentarische resten baksteenpuin en aardewerk. Het betreffen vermoedelijk afvalkuilen.

Figuur 7: Een deel van vlak 2 met grote donkere kuilen. Op de voorgrond is een verstoring te zien. De foto is richting het oosten genomen.

Funderingen

In de noordelijke putwand is een bakstenen fundering aangetroffen (S14). Het gaat om een éénsteens muurtje van halve oranje bakstenen met mortel (afmeting $? \times 9 \times 4,5$ cm) in strekken gelegd. Er is geen insteek aangetroffen. In de putwand is waargenomen dat het muurtje uit minimaal nog zes baksteenlagen bestaat. Ook is zichtbaar dat de fundering richting het westen helt/verzakt. Het is onduidelijk waar het muurtje onderdeel van is geweest. Het is niet terug te vinden op oud kaartmateriaal. Het dateert uit de 18e of 19e eeuw.

Fundering S19 grenst aan de kadaverkuil (Figuur 8). Het gaat om een halfsteens muurtje van oranje halve bakstenen (afmeting $? \times 13,5 \times 5,5$ cm). De bakstenen zijn koud gezet. Eén baksteen heeft secundaire mortelresten. Mogelijk gaat het om de resten van een fundering van een (water)kelder. De fundering betreft dan de meest westelijke zijde. Ten oosten van de fundering, de binnenzijde van de kelder, bevindt zich namelijk een losse vulling met recent puin.

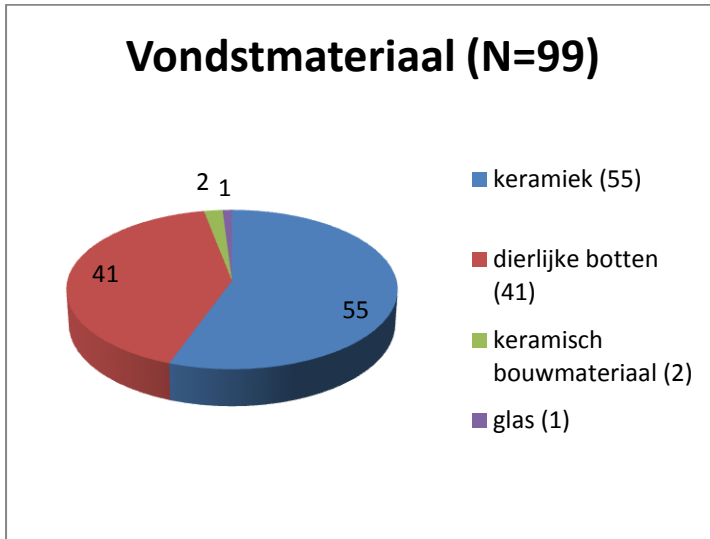
S20 betreft eveneens een halfsteens fundering. Het betreft slechts één zijde van vermoedelijk een waterkelder met een lengte van minstens 2,5 m. De overige zijden zijn niet meer aanwezig en/of vallen buiten het plangebied. Het gebruik van veel mortel duidt op het waterdicht houden van de structuur. De fundering is opgebouwd uit oranje bakstenen met een afmeting van $18 \times 9 \times 4,5$ cm, daterend uit de 18^e of 19^e eeuw.

Figuur 8: De kadaverkuil met restanten van een paardenskelet S18, grenzend aan kelder S19.

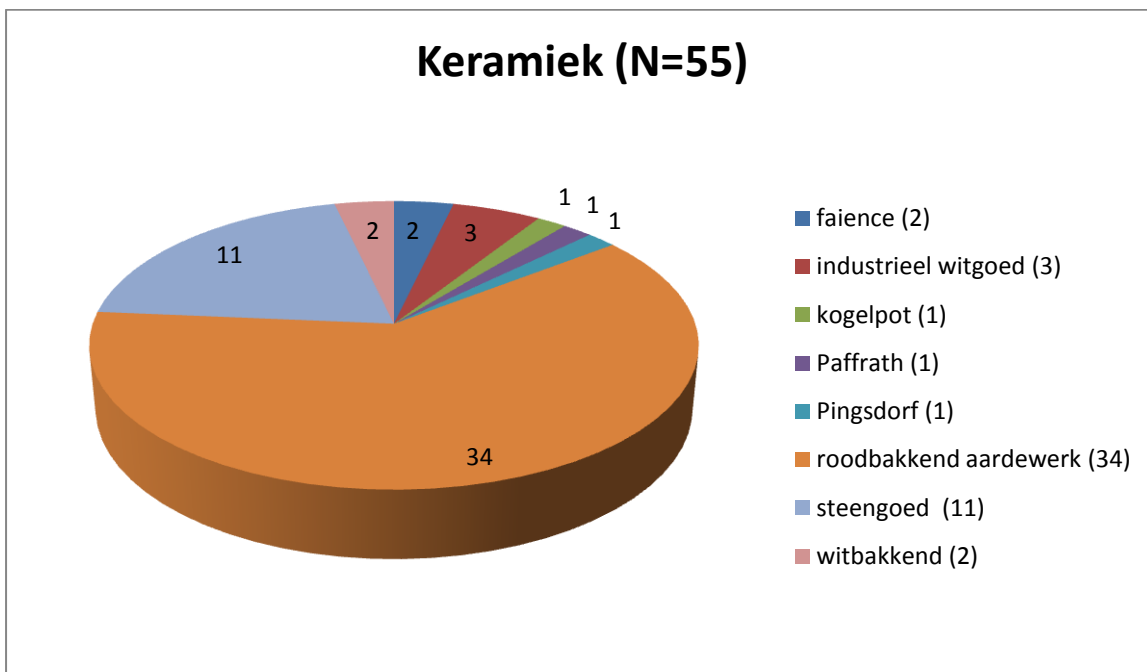
3.3. Vondsten

In totaal zijn 99 vondsten geregistreerd en meegenomen. Het gaat om 55 stuks keramiek, 41 stuks dierlijk botmateriaal, twee fragmenten keramisch bouwmetaal en één fragment glas (Figuur 9, bijlage 7).

Figuur 9: Verdeling van het vondstmateriaal op basis van aantallen.

Het keramiek is met een percentage van 56% van het totaal de grootste materiaalcategorie. Het botmateriaal is de op één na grootste groep met 41%. Het hoge percentage botmateriaal geeft echter een vertekend beeld aangezien een groot deel van het botmateriaal afkomstig is uit één spoor (de kadaverkuil van een paard (S18)). Hieruit zijn namelijk 37 botfragmenten afkomstig.

Figuur 10: Verdeling van het keramiek op basis van aantallen.

Het grootste aandeel aardewerk wordt gevormd door het roodbakkende aardewerk (62%, Figuur 10). 20% van het aardewerk bestaat uit steengoed. De overige keramieksoorten zijn faience, industrieel witgoed, kogelpot, Paffrath en Pingsdorf. Herleide potvormen zijn schaal, beker, fles, kruik, kom, kwispedor, vetvanger, vuurstolp en pot (Figuur 11 en 12). Het merendeel van de vondsten zijn afkomstig van het eerste vlak. Het gaat voornamelijk om vondsten uit de 19e en 20e eeuw. Op het tweede vlak zijn scherven van een pot en een kruik aangetroffen uit de 13e eeuw.

Uit sporen zijn de volgende vondsten afkomstig. In spoor 9 zijn twee fragmenten roodbakkend aardewerk uit de 15e of 16e eeuw aangetroffen (vnr. 5). Uit kuil S10 komt één laatmiddeleeuwse steengoedscherf en twee roodbakkende fragmenten uit de Nieuwe tijd (vnr. 7). Uit S12 (vnr. 8) komt botmateriaal en roodbakkend aardewerk uit de Nieuwe tijd B.

Drie fragmenten van kogelpot, Paffrath en Pingsdorf dateren uit de 10e tot 13e eeuw. Deze vondsten zijn gedaan op het tweede vlak in laag 3. De vondsten zijn niet gerelateerd aan een spoor.

Figuur 11: Een deel van de bovenzijde van een rijk gedecoreerde vuurstolp (vnr. 14. 1600-1750).

Figuur 12: Deel van een steelkom met schenklip (vnr. 14, 1700-1750).

4. Conclusie

In opdracht van de gemeente Katwijk heeft archeologisch onderzoeksbureau IDDS Archeologie op 22 en 23 augustus 2012 een archeologische begeleiding uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan Koestraat 14-18 in Rijnsburg, gemeente Katwijk.

Het onderzoek heeft bewonings- en activiteitsresten aangetroffen vanaf de 17e eeuw. Het gaat om funderingen van een schuur, bakstenen goten, restanten van twee kelders en een fundering van onbekende aard. De meeste van deze sporen komen van een diepte van circa 60 cm –mv. De sporen en structuren komen uit een context die omschreven kan worden als cultuurlaag. Eén goot is afgedekt met kloostermoppen, daterend uit de 15e of 16e eeuw. Deze grote bakstenen zijn hergebruikt.

Onder dit pakket, in oever- of crevasseafzettingen op circa 1,20 m –mv, betreffen de sporen vooral kuilen. Het gaat om afvalkuilen en mogelijk waterkuilen. Eén kuil betreft een kadaverkuil met botten van een paard. De sporen dateren uit de 17e en 18e eeuw. In het vlak zijn enkele middeleeuwse scherven aangetroffen van kogelpot, Paffrath aardewerk en Pingsdorf aardewerk. Dit duidt in ieder geval op activiteiten uit deze vroege periode. Sporen uit de Middeleeuwen zijn niet aangetroffen.

4.1. Beantwoording van de onderzoeksvragen

- *Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?*
Binnen het plangebied zijn bakstenen funderingen en goten teruggevonden. In ieder geval één goot houdt verband met een betonnen put, welke mogelijk gediend heeft voor visafval. Twee funderingen betreffen kelderresten. Op de einddiepte bevinden zich afvalkuilen en mogelijk waterkuilen. De sporen bevinden zich verspreid over het gehele plangebied.
- *Wat is de conservering en gaafheid van de vindplaats(-en)?*
De conservering en gaafheid is goed te noemen. De sporen tekenen zich duidelijk af in het vlak en de fragmentatiegraad van het vondstmateriaal gering.
- *Wat is de fasering van de vindplaats(-en)?*
De oudste fase behelst met name kuilen die dateren uit de 17^e en 18^e eeuw. Uit de 19^e en 20^e eeuw komen bakstenen goten en twee kelders. Enkele losse vondsten uit vlak 2 dateren uit de Late-Middeleeuwen.
- *Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?*
De materiaalcategorieën betreffen keramiek, dierlijk botmateriaal, keramisch bouw materiaal en glas. De datering ligt met name rond de 18^e eeuw. Enkele oudere scherven van Pingsdorf, Paffrath en kogelpot dateren uit de Middeleeuwen.
- *Wat is de geologische context van de aangetroffen archeologische resten?*
De geologische context is die van een 70 cm dikke cultuurlaag op oeverwal- of crevasseafzettingen.
- *Hoe verhouden de aangetroffen resten zich tot de bekende vindplaatsen in de omgeving?*
In de directe omgeving zijn weinig archeologische onderzoeken geweest. Een verkennend archeologisch onderzoek met deelgebied Noordeinde laat eenzelfde bodemopbouw zien (Dorst 2009).
- *Hoe verhouden de aangetroffen resten zich tot de historische situatie zoals deze is afgebeeld op de diverse historische kaarten?*
Op de kadastrale kaart van 1811-1832 lijkt er in ieder geval een pand aanwezig te zijn op de locatie van het plangebied. Volgens de omschrijving gaat het daarnaast ook om een schuur. Overige kaarten zijn dikwijls te ongedetailleerd om voor een dergelijk beperkt gebied een relatie te kunnen leggen tussen de archeologische sporen en de historische informatie.

- *Wat voor afleidingen zijn op basis van het vondstmateriaal te maken over de leefwijze van de voormalige bewoners van het plangebied?*
De sporen en vondsten zijn te beperkt om hier een uitspraak over te kunnen doen. Het vondstmateriaal lijkt niet een bijzondere verdeling te hebben van bijvoorbeeld statusverhogende gebruiksvorwerpen.

5. Aanbevelingen

Met dit onderzoek zijn de archeologische resten en vondsten binnen het plangebied in kaart gebracht tot een diepte van 1,20 m - mv. Indien in de toekomst dieper wordt ontgraven dan 1,20 m – mv, wordt archeologisch onderzoek geadviseerd. De aangetroffen sporen van het tweede vlak zijn nog intact en mogelijk dat er meer sporen en vondsten aanwezig zijn uit de Vroege en Late-Middeleeuwen.

Literatuur en kaarten

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Zuid-Holland 1:25000*, Den Haag.

Berkhout, M & N.J.W. van der Feest, 2010: *Koestraat, Rijnsburg, gemeente Katwijk, archeologische bureauonderzoek & Inventariserend Veldonderzoek, karterende fase door middel door testputten en boringen*, B&G rapport 930, Noordwijk.

Centraal College van Deskundigen, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.2, Gouda.

Corver, B.A., 2012: *Plan van aanpak. Koestraat 14-18 in Rijnsburg, gemeente Katwijk*, Noordwijk (intern rapport, IDDS Archeologie).

Dorst, M.C., 2009: *Project De Vliet, diverse deellooties, Rijnsburg, Rapportage Verkennend Archeologisch Onderzoek*, Rhoon.

Moerman, S. & B.A. Corver 2012: *Koestraat 14-18, Rijnsburg*, IDDS Archeologie, Noordwijk.

Lijst van afkortingen en begrippen

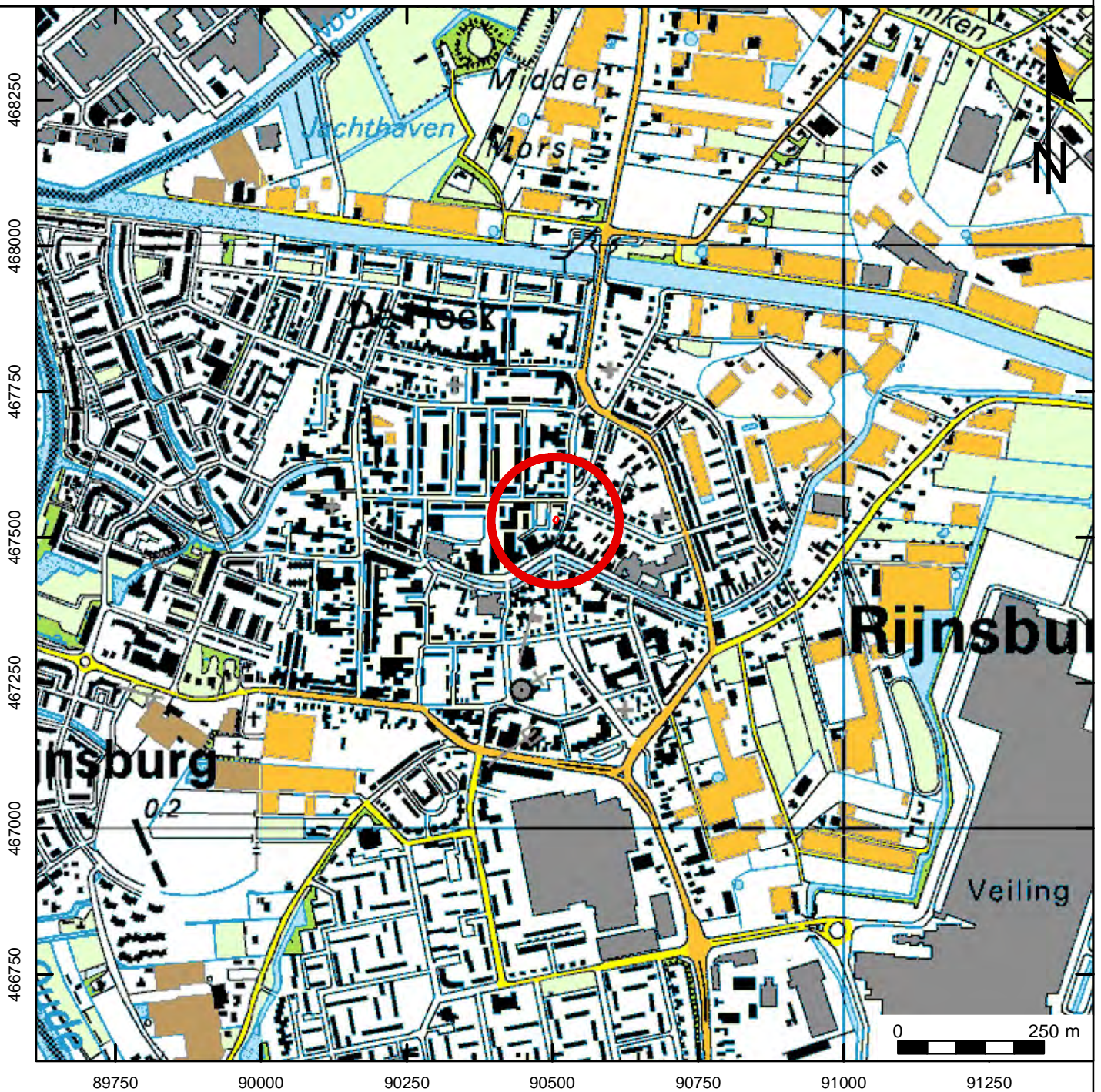
Afkortingen

Archis	Archeologisch Informatie Systeem
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
GPS	<i>Global Positioning System</i>
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
PvE	Programma van Eisen
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Verklarende woordenlijst

antropogeen	door menselijke activiteit veroorzaakt of gemaakt
artefact	door de mens vervaardigd voorwerp
Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
eerdgrond	grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens, vaak gaat het om een esdek
esdek	dikke humeuze laag ontstaan door eeuwenlange bemesting; beschermt de oorspronkelijke bodem tegen ploegen en andere verstoringen
horizont	kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
leem	samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
podzol	goed ontwikkelde bodem in gebieden met veel neerslag
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
slak	steenachtig afval van metaal- of aardewerkproductie
vaaggrond	grond zonder duidelijke tekenen van bodemvorming
zavel	grondsoort die tussen 8 en 25% klei (deeltjes kleiner dan 0,002 mm) bevat

Bijlage 1: Topografische kaart

Projectnummer: 34360612
Projectnaam: Rijnsburg, Koestraat 14-18

Legenda

 Plangebied

90495

90500

90505

90510

467535

467530

467525

467520

werkput 1 vlak 1

gesloopt

20

6745

6417

16

1605

6416

1605

14

1:100

BIJLAGE 2 SPORENKAART
WERKPUT 1 VLAK 1

LEGENDA

- putgrenzen
- +/- X,XX hoogte in m+/- NAP
- SX spoornr.
- PX profiel
- funderingen
- recente kuil
- verstoorde grond
- bebouwing
- 1605** kadastrale nummers
- 14-18** huisnummer

REV.	DATUM	NAAM	OMSCHRIJVING
0	06.11.12	HNA	SPORENKAART WP 1_V 1

	NOORDWIJK (Hoofdkantoor) 's-gravendijkseweg 37 Postbus 126 2200 AC Noordwijk TEL: 071 - 402 85 86 FAX: 071 - 4035524 EMAIL: INFO@IDDS.NL www.idds.nl	SCHAAL: 1:100 1:-
	OMSCHRIJVING Archeologie	FORMAAT: A4

OMSCHRIJVING
Rijnsburg, Koestraat 14-18

PROJECT NR.
34360612

90495

90500

90505

90510

467535

467530

467525

467520

werkput 1 vlak 2

gesloopt

20

6745

6417

P1

16

1605

P2

6416

1605

14

1:100

BIJLAGE 2 SPORENKAART
WERKPUT 1 VLAK 2

LEGENDA

- putgrenzen
- +/- X,XX
hoogte in m+/- NAP
- SX
spoornr.
- PX
profiel
- baksteenpuin
- verstoord
- modern geel zand
- bebouwing
- 1605**
kadastrale nummers
- 14-18**
huisnummer

REV.	DATUM	NAAM	OMSCHRIJVING
0	27.09.12	HNA	SPORENKAART WP 1_V 2
1	05.11.12	HNA	SPORENKAART WP 1_V 2

IDDS Archeologie

NOORDWIJK (Hoofdkantoor)
s-gravendijkseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk
TEL: 071 - 402 85 86
FAX: 071 - 4035524
EMAIL: INFO@IDDS.NL
www.idds.nl

SCHAAL:
1:100
1:-

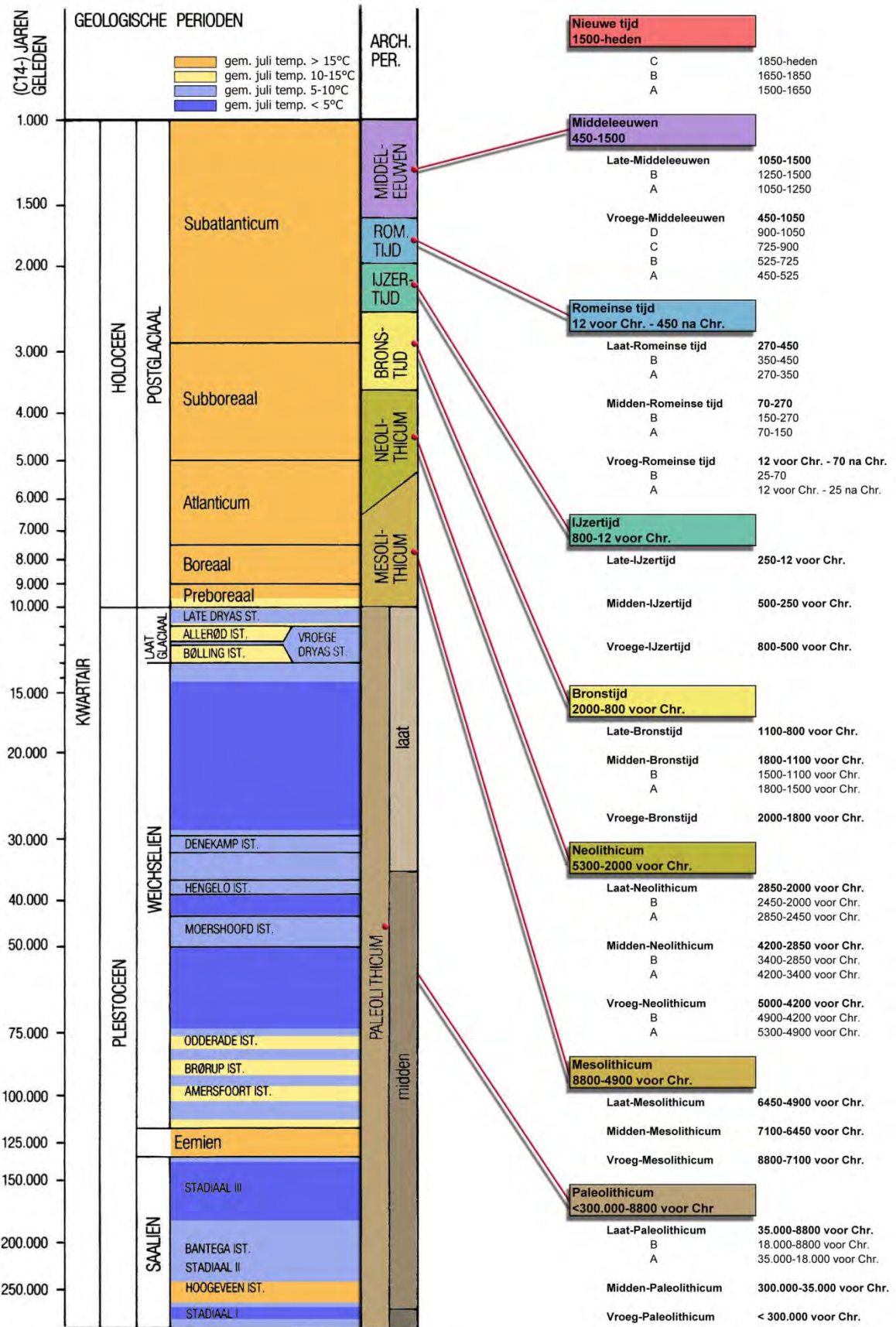
FORMAAT:
A4

OMSCHRIJVING
Rijnsburg, Koestraat 14-18

PROJECT NR.
34360612

Bijlage 3: Periodentabel

Bijlage (: Historische kaart 17e eeuw

Projectnummer: 34360612
Projectnaam: Rijnsburg, Koestraat 14-18

Legenda

 Plangebied

Bijlage) : Kadasterkaart Minuutplan 1811-1832

Projectnummer: 34360612
Projectnaam: Rijnsburg, Koestraat 14-18

Legenda

 Plangebied

Bijlage * : Topografische kaart 1903

Projectnummer: 34360612
Projectnaam: Rijnsburg, Koestraat 14-18

Legenda

 Plangebied

Bijlage 7: Determinatielijst vondstmateriaal

vondstnr	spoor nummer	codering (ABR)	baksel	vorm	type/ productieplaats	Rand	Bodem	Wand	Gruis	aantal	kleur	versiering	plaats versiering	glazuur	plaats glazuur	verbrand	daterings code	datering	opmerkingen
1	3	GLS	geblazen	fles		1				1	groen						NTBC	19e/20e eeuw	hals van Bols- of bierfles
1	3	KER	roodbakkend	pot		1		1		2	oranje	manchetrand		lood	in en (deels) uit		NTAB	16e/17e eeuw	
1	3	KER	steengoed	pot		1				1	grijs	kobaltoxide groef	uit	zout	in en uit		NTBC	19e eeuw	horizontaal oor op rand
1	21	KER	steengoed	kruik			1	1		2	bruin	standvlak		zout	in en uit		NTB	1700-1800	
1	21	ODB	paard	scheenbeen		1				1	bruin						indet	indet	
2	6	KBM	roodbakkend	baksteen		1				1	oranje						LMEB	1500-1600	29x14,5x6,5 cm
3	17	KER	steengoed	fles		1				1	bruin			zout	in en uit		NTC	19e eeuw	
3	17	KER	steengoed	kruik				1		1	bruin			zout	in en uit		NTC	19e/20e eeuw	
3	17	KER	roodbakkend	lekschaal				1		1	oranje	slib	in	lood	in en uit		NTB	1725-1825	
3	17	KBM	roodbakkend	dakpan		1				1	oranje						NTC	19e/20e eeuw	
3	17	KER	roodbakkend	kom			1			1	oranje	slib, mangaanoxide	in en uit	lood	in en uit		NTBC	18e-19e eeuw	standvlak
3	17	KER	roodbakkend	kom		1	1			2	oranje	slib, koperoxide golf	in	lood	in		NTB	17e-18e eeuw	
3	17	KER	roodbakkend	indet		1		2		3	oranje	licht geknepen worstoor		lood	in en uit		NTB	1700-1850	
3	17	KER	roodbakkend	pot		1				1	oranje	dekselgeulrand		lood	in		NTB	18e eeuw	
3	17	KER	roodbakkend	schaal			1			1	oranje	sliblijnen	in	lood	in		NTB	1650-1750	
4		KER	steengoed	pot/beker	Duitse Rijnland			2		2	grijs	kobaltoxide, reliëf	uit	zout	in en uit		NTB	18e eeuw	Keulse pot'
4		KER	roodbakkend	indet		1		1		2	oranje			lood	in		NTA	1550-1650	
4		KER	faience	bord/kom				1		1	wit	kobaltoxide	in	tin	in en uit		NTB	1650-1750	
4		KER	industrieel witgoed	kom		1				1	wit	oranje verflijj	rand	tin	in en uit		NTC	20e eeuw	
5	9	KER	roodbakkend	indet		1		1		2	oranje			lood	in		LMEB-NTA	15e/16e eeuw	
6		KER	roodbakkend	indet				2		2	oranje			lood	in en uit		NTB	1700-1850	
6		KER	steengoed	kruik	Siegburg			1		1	grijs						LMEB	13e/14e eeuw	
6		KER	steengoed	kruik				1		1	grijs			zout	in en uit		NTA	16e/17e eeuw	
6		KER	roodbakkend	pot		1				1	bruin	mangaanoxide	uit	lood	in en uit		NTB	1750-1850	standvlak
7	10	KER	roodbakkend	indet				1		1	oranje	worstoor					LMEB-NTB	1500-1700	
7	10	KER	roodbakkend	indet				1		1	groen	koperoxide	in	lood	in en uit		NTB	1700-1850	
7	10	KER	steengoed	kruik	Siegburg			1		1	grijs						LMEB	13e/14e eeuw	
8	12	KER	roodbakkend	indet				2		2	oranje			lood	in en uit		NTB	1650-1800	
8	12	KER	roodbakkend	indet				1		1	bruin	mangaanoxide	uit	lood	in en uit		NTBC	1800-1900	
8	12	ODB	indet	indet				2		2	bruin						indet	indet	
9	2000	KER	kogelpot	pot				1		1	grijs						LMEB	1250-1350	
9	2000	KER	Paffrath	pot				1		1	grijs						LMEAB	13e eeuw	
10	18	ODB	paard	div				27		27	bruin						indet	indet	slachtafval, gezaagd
10	18	ODB	paard	middenhandsbeen		1				1	bruin						indet	indet	
10	18	ODB	paard	middenvoetsbeen		1				1	bruin						indet	indet	
10	18	KER	roodbakkend	vetvanger		1				1	oranje			lood	in en uit		NTB	1700-1800	
10	18	KER	roodbakkend	indet				1		1	oranje			lood	in		NTB	1700-1800	
11	18	ODB	paard	div				8		8	bruin						indet	indet	gearticuleerd
12	2000	KER	Pingsdorf	pot				1		1	grijs	ijzeroxideverf					VMED-	10e -12e eeuw	
14		KER	roodbakkend	kan			1	1		2	bruin	mangaanoxide	uit	lood	in en uit		NTB	1775-1850	
14		KER	industrieel witgoed	(pis)pot		1				1	geel	mangaanoxide	in en uit	tin	in en uit		NTC	1875-1925	
14		KER	steengoed	fles				1		1	grijs			zout	uit		NTB	1750-1850	
14		KER	industrieel witgoed	kwispedoor	Maastricht		1			1	wit	standring		lood	in en uit		NTC	1840-1900	merkteken P(etrus) R(egout)
14		KER	faience	indet				1		1	wit	kobaltoxide, floraal	in	tin	in en uit		NTC	1800-1900	
14		KER	roodbakkend	(voorraad)pot	Oosterhout	1				1	bruin	omhoogstaand oor		lood	in en uit		NTB	1750-1800	dekselgeulrand
14		KER	witbakkend	kom/kop		2				2	groen	koperoxide, geknepen lintoor	in en uit	lood	in en uit		NTB	1750-1850	
14		KER	roodbakkend	test		1		1		2	oranje			lood	in en uit		NTAB	1650-1750	
14		KER	roodbakkend	kom		1		1		2	oranje	horizontaal worstoor		lood	in en uit		NTB	1700-1800	
14		KER	roodbakkend	steelkom		1				1	oranje	schenklip		lood	in en uit	beroet	NTB	1700-1750	groot fragment
14		KER	roodbakkend	vuurstolp		1				1	oranje	slib	uit	lood	in en uit		NTAB	1600-1750	
14		ODB	paard	spaakbeen		1				1	bruin						indet	indet	